

Інтенсивність та ефективність застосування пресингу футболістами команд високого рівня

Перцухов А. А.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. Мета – встановити показники частоти та ефективності застосування пресингу футболістами в іграх команд високої кваліфікації. **Матеріал і методи:** Дослідження змагальної діяльності здійснювалося на прикладі команд-учасниць групової стадії Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020. Було проаналізовано ігри команд групи «С» ФК «Манчестер Сіті» (Манчестер Сіті, Англія), ФК «Аталанта» (Бергамо, Італія), ФК «Шахтар» (Донецьк, Україна), ФК «Динамо» (Загреб, Хорватія). Для вирішення поставлених завдань в роботі застосовувалися наступні методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, реєстрація командних техніко-тактичних дій, методи математичної статистики. **Результати:** в статті представлено дані, що характеризують особливості виконання оборонних техніко-тактичних дій (ТТД) футболістами в іграх команд високого рівня. Всього було зареєстровано та проаналізовано 1436 оборонних дій в 12 іграх чотирьох команд. До оборонних дій відносились відбір м'яча, перехоплення м'яча, винос м'яча й блокування удару в ворота. Крім того нами було встановлено кількісні показники передач м'яча, що виконували команди в іграх Ліги чемпіонів. Після цього, для визначення інтенсивності та ефективності застосування пресингу командами високої кваліфікації в іграх Ліги чемпіонів УЄФА, нами вираховувався коефіцієнт допущених передач м'яча на одне оборонне дію (ДПОД). Чим менше цей показник, тим менше її суперник встигає зробити передач, перш ніж у нього заберуть м'яч, тим краще команда застосовує пресинг. **Висновки:** Дані проведеного дослідження свідчать про відмінності в показниках інтенсивності та ефективності застосування пресингу командами-учасницями Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020 в групі «С». Ефективне застосування пресингу сприяє досягненню позитивного результату в іграх, що відбулося на турнірному становищі команд даної групи.

Ключові слова: пресинг; ТТД; передачі; відбір; перехоплення; винос; блокування.

Вступ. Проблема оптимізації змагальної діяльності футболістів високої кваліфікації завжди знаходилися в полі зору вітчизняних і зарубіжних фахівців (Шамардін, 2012). Питання підвищення ефективності та результативності матчів команд різного рівня є актуальними серед теоретиків і практиків і до цього дня (Голомазов, & Чирва, 2006).

Необхідно відзначити, що реєстрації та аналізу ТТД футболістів різної кваліфікації присвячено роботи багатьох дослідників (Журід, & Довбій, 2018; Костюкевич, 2019; Перевозник, & Паевский, 2018).

Аналіз доступної літератури показує (Перцухов, 2018а, 2018b; Перцухов, & Коваль, 2016; Шамардин, 2011), що

частіше вивченню піддаються атакувальні індивідуальні та командні дії, які, на думку фахівців, мають найбільший вплив на результат конкретної гри.

Незважаючи на достатню кількість робіт, присвячених дослідженням оборонних ТТД команд різного рівня (Журід, & Довбій, 2018; Перевозник, & Журід, & Марченко, 2012; Перевозник, & Паевский, 2018), питання застосування різних способів оборони власних воріт, одним з яких є пресинг, висвітлено не в повній мірі.

Термін пресинг походить від англійського слова «press», що означає тиск. Коли мова йде про пресинг в сучасному футболі, то фахівці мають на увазі дії всіх гравців команди в фазі оборони, під час яких, завдяки спільним

синхронним діям м'яч забирається у суперника (Чирва, 2006).

Деякі фахівці відзначають, що пресинг – це комбінований метод оборони, при якому одна група гравців (як правило нападники та атакуючі півзахисники) чинить тиск на суперника з м'ячем і суперників, які перебувають поруч («пресинг на м'яч і простір»). В цей час інша група гравців (півзахисники, центральні та крайні захисники) – правильно розташовується в зоні по відношенню до м'яча та простору.

При цьому експерти вказують на те, що пресинг неможливо проводити всі 90 хвилин матчу. Він використовується в певних ситуаціях і періодах гри.

В. М. Костюкевич рекомендує розрізняти пресинг залежно від (Костюкевич, 2017):

- зон футбольного поля (високий, середній, низький);

- напрямку руху м'яча (уступаючий, наступаючий, статичний, динамічний).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дана робота виконувалась згідно темі НДР кафедр футболу та хокею, спортивних та рухливих ігор та одноборств Харківської державної академії фізичної культури на 2016-2020 рр. за темою «Психо-сенсорна регуляція рухової діяльності спортсменів ситуативних видів спорту».

Мета роботи – встановити показники частоти та ефективності застосування пресингу командами високої кваліфікації.

Завдання роботи:

1. Здійснити теоретичний аналіз останніх досліджень і публікацій по темі дослідження.

2. Встановити кількісні показники передач м'яча команд-учасниць Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020.

3. Виявити показники кількості оборонних ТТД команд-учасниць Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020.

4. Визначити показники інтенсивності застосування пресингу футболістами в іграх команд-учасниць Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020.

Матеріал і методи дослідження.

Реєстрація та аналіз ТТД здійснювалися в іграх групової стадії Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020 відповідно до відомих рекомендацій. Було проаналізовано 12 ігор чотирьох команд групи «С»: ФК «Манчестер Сіті» (Манчестер Сіті, Англія), ФК «Аталанта» (Бергамо, Італія), ФК «Шахтар» (Донецьк, Україна), ФК «Динамо» (Загреб, Хорватія).

В іграх даних команд проводилася реєстрація наступних ТТД: передачі м'яча вперед; відбір м'яча – дія, що спрямована на оволодіння м'ячем, який контролюється суперником; перехоплення м'яча – дія, що спрямована на оволодіння м'ячем, який ще (або вже) не контролюється суперником; винос м'яча – цілеспрямований безадресний удар по м'ячу, (часто – за межі ігрового поля) з метою відвести загрозу від своїх воріт і розрядити обстановку; блокування удару – дія, спрямована на перешкоджання удару в ворота шляхом виносу будь-якої частини тіла (крім рук) на траєкторію польоту м'яча.

Математична обробка отриманих даних здійснювалася в наступній послідовності: визначалася кількість передач м'яча футболістів команди-суперника; підраховувалася кількість оборонних ТТД (відбір м'яча, перехоплення м'яча, винос м'яча, блокування удару) команди, що здійснює пресинг; розраховувалося відношення кількості передач, допущених командою, що обороняється, до загальної кількості оборонних дій (коефіцієнт ДПОД – допущені передачі на оборонну дію). Чим менше цей показник, тим краще команда виконує пресинг, тим менше її суперник встигає зробити передач.

Результати дослідження та їх обговорення. У таблиці 1 наведено кількісні показники передач м'яча чотирьох команд-учасниць Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020 групи «С».

Результати таблиці свідчать, що команди цієї групи виконували від 192 («Динамо» Хорватія) до 911 («Манчестер Сіті» Англія) передач м'яча. При цьому показники передач м'яча команди «Шахтар» в іграх групової стадії Ліги

СПОРТИВНІ ІГРИ SPORTYVNI IHRY СПОРТИВНЫЕ ИГРЫ 2020№2(16)

чемпіонів варіювались в діапазоні від 385 (у грі з командою «Манчестер Сіті» Англія) до 579 передач (у грі з командою «Динамо» Хорватія).

У таблицях 2-5 представлено показники оборонних ТТД команд-учасниць групового раунду Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020.

Таблиця 1

Кількісні показники передач м'яча команд-учасниць Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020 групи «С»

№	Команди	Тури						В середньому за гру	
		1	2	3	4	5	6	X	m
1	Манчестер Сіті	648	820	494	552	668	911	682,2	64,6
2	Аталанта	421	572	399	388	509	483	462,0	29,4
3	Шахтар	574	434	549	579	385	472	498,8	32,9
4	Динамо	377	192	286	394	359	289	316,2	30,9

Таблиця 2

Кількісні показники оборонних ТТД команди «Манчестер Сіті» в іграх групового раунду Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020

№	Показники	Тури						В середньому за гру	
		1	2	3	4	5	6	X	m
1	Відбір м'яча	38	28	19	29	32	29	29,2	2,5
2	Перехоплення м'яча	14	10	13	14	14	9	12,3	0,9
3	Винос м'яча	7	7	12	12	6	11	9,2	1,1
4	Блокування ударів	1	4	1	3	4	1	2,3	0,6
5	Загальна кількість оборонних дій	60	49	45	58	56	50	53,0	2,4

Результати дослідження свідчать, що команди за гру виконували від 18 до 60 відборів м'яча, при середньому значенні $29,7 \pm 1,8$ відборів м'яча. Кількість перехоплень м'яча в іграх даних команд варіювалась в межах від 5 до 19, при середньому значенні по групі $11,5 \pm 0,7$.

Аналіз ігор групового раунду Ліги чемпіонів УЄФА свідчить, що команди в середньому за гру виконували $16,2 \pm 1,7$ безадресних вибивань м'яча з метою відвести загрозу від власних воріт. При цьому даний показник варіювався в діапазоні від 6 до 44 раз.

Таблиця 3

Кількісні показники оборонних ТТД команди «Аталанта» в іграх групового раунду Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020

№	Показники	Тури						В середньому за гру	
		1	2	3	4	5	6	X	m
1	Відбір м'яча	60	25	24	31	32	30	33,7	5,4
2	Перехоплення м'яча	12	13	11	7	12	15	11,7	1,1
3	Винос м'яча	18	13	19	11	18	15	15,7	1,3
4	Блокування ударів	3	2	2	3	3	2	2,5	0,2
5	Загальна кількість оборонних дій	93	53	56	52	65	62	63,5	6,3

Кількісні показники оборонних ТТД команди «Шахтар» в іграх групового раунду Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020

№	Показники	Тури						В середньому за гру	
		1	2	3	4	5	6	X	m
1	Відбір м'яча	32	31	25	20	34	24	27,7	2,2
2	Перехоплення м'яча	10	9	5	12	16	12	10,7	1,5
3	Винос м'яча	18	15	17	9	34	18	18,5	3,4
4	Блокування ударів	2	3	4	2	1	3	2,5	0,4
5	Загальна кількість оборонних дій	62	58	51	43	85	57	59,3	5,8

Таблиця 5

Кількісні показники оборонних ТТД команди «Динамо» в іграх групового раунду Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020

№	Показники	Тури						В середньому за гру	
		1	2	3	4	5	6	X	m
1	Відбір м'яча	34	37	21	18	21	39	28,3	3,8
2	Перехоплення м'яча	19	13	10	6	15	6	11,5	2,1
3	Винос м'яча	21	44	13	19	18	13	21,3	4,7
4	Блокування ударів	3	0	5	2	3	1	2,3	0,7
5	Загальна кількість оборонних дій	77	94	49	45	57	59	63,5	7,6

Кількість заблокованих ударів у ворота в іграх даних чотирьох команд варіювалась від 0 до 5, при середньому значенні $2,4 \pm 0,2$.

Встановлено, що команди в іграх даного турніру в середньому за гру здійснювали $59,8 \pm 2,9$ оборонних ТТД. При цьому загальна кількість оборонних ТТД у

команд варіювалась в межах від 43 до 94 ТТД.

У таблиці 6 наведено показники допущених передач м'яча на одну оборонну дію чотирьох команд-учасниць Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020 в групі «С».

Таблиця 6

Показники коефіцієнту ДПОД команд-учасниць Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020 в групі «С»

№	Команди	Тури						В середньому за гру	
		1	2	3	4	5	6	X	m
1	Манчестер Сіті	9,6	3,9	8,9	6,7	6,9	5,8	7,0	0,8
2	Аталанта	4,1	8,2	8,8	10,6	5,5	7,6	7,5	1,0
3	Шахтар	10,5	9,9	5,6	9,2	7,9	8,5	8,6	0,7
4	Динамо	5,5	8,7	11,2	12,9	8,9	15,4	10,4	1,4

Примітка: ДПОД – допущені передачі на оборонну дію

Результати таблиці свідчать, що за даним показником лідує команда ФК «Манчестер Сіті» з середнім показником

$7,0 \pm 0,8$. При цьому коефіцієнт ДПОД у команди варіювався в межах від 3,9 до 9,6.

У команди ФК «Аталанта» середній показник коефіцієнту ДПОД становив $7,5 \pm 1,0$. При цьому даний показник змінювався від 4,1 до 10,6.

Команда ФК «Шахтар» в шести іграх Ліги чемпіонів мала середній показник коефіцієнту ДПОД $8,6 \pm 0,7$. Даний показник у команди варіювався в діапазоні від 5,6 до 10,5.

Найгірший показник коефіцієнту ДПОД був у команди ФК «Динамо» – 10,4. У команди ФК «Динамо» коефіцієнт ДПОД знаходився в межах від 5,5 до 15,4.

У таблиці 7 представлено середні показники ТТД команд-учасниць Ліги чемпіонів УЄФА.

Таблиця 7

Середні показники командних ТТД команд-учасниць Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020 в групі «С»

№	Команди	Передачі м'яча	Відбір м'яча	Перехоплення м'яча	Винос м'яча	Блокування ударів	Коефіцієнт ДПОД
1	Манчестер Сіті	682,2±64,6	29,2±2,5	12,3±0,9	9,2±1,1	2,3±0,6	7,0±0,8
2	Аталанта	462,0±29,4	33,7±5,4	11,7±1,1	15,7±1,3	2,5±0,2	7,5±1,0
3	Шахтар	498,8±32,9	27,7±2,2	10,7±1,5	18,5±3,4	2,5±0,4	8,6±0,7
4	Динамо	316,2±30,9	28,3±3,8	11,5±2,1	21,3±4,7	2,3±0,7	10,4±1,4

Результати таблиці свідчать, що команда «Манчестер Сіті» за багатьма показниками перевершувала своїх опонентів. Так, футболісти цієї команди в середньому за гру виконували більше передача м'яча, здійснювали більше перехоплень м'яча та мали кращий коефіцієнт допущених передач м'яча на одну оборонну дію.

Найгірші показники змагальної діяльності відзначаються у команди «Динамо». Гравці команди «Динамо» частіше виконували безадресні передачі м'яча з метою відвести загрозу від своїх воріт і розрядити обстановку, і як наслідок, мали гірші кількісні показники передач м'яча.

Необхідно відзначити той факт, що у команди «Шахтар» в даній групі команд були гіршими кількісні показники відборів та перехоплень м'яча.

Висновки:

1. Результати проведеного дослідження свідчать про те, що команди-учасниці Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020 в іграх здійснювали пресинг з різною інтенсивністю та ефективністю.
2. Лідером за показником коефіцієнта ДПОД є команда «Манчестер Сіті» – переможець групи «С». Отримані дані

говорять про те, що команда використовує високий агресивний пресинг в спробі повернути м'яч.

3. Найгірший результат коефіцієнта ДПОД відзначається у команди «Динамо» (останнє місце в групі), яка при втраті м'яча чинила найменший тиск на суперника, який володіє м'ячем.

4. Поряд з коефіцієнтом ДПОД команда «Манчестер Сіті» в групі «С» була лідером за кількістю передач м'яча, що в сукупності дозволило їй посісти перше місце. При цьому, необхідно зазначити, що на відміну від кількості передач м'яча, рейтинг коефіцієнтів ДПОД відповідає місцю в турнірній таблиці.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Подальші дослідження можуть бути присвячені вивченню інтенсивності оборонних дій команд-учасниць Ліги чемпіонів УЄФА сезону 2019/2020 на стадії ігор з вибуванням.

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Голомазов, С. В., & Чирва, Б. Г. (2006). *Футбол. Методика тренування «техники реалізації стандартних положень»*. Москва : ТВТ Дивизион.

- Журід, С. М., & Довбій, О. П. (2018). Техніко-тактична підготовленість команди «Геліос» м. Харків у 26 першості України з футболу в першій лізі. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 6 (68), 49-53.
- Костюкевич, В. М. (2017). Тактические модели соревновательной деятельности в футболе. *Наука в олимпийском спорте*, 3, 40-50.
- Костюкевич, В. М. (2019). *Модели тактики игры в футболе: монография*. Винница: ТОВ «ТВОРИ».
- Перевозник, В. И., & Журид, С. Н., & Марченко, В. А. (2012). Исследование технико-тактических действий (единоборств, отборов, перехватов) в чемпионате Украины по футболу в первой лиге 2011-2012 гг. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 2, 55-58.
- Перевозник, В. И., & Паевский, В. В. (2018). Особенности технико-тактических действий команды «Металлист» в играх Лиги Европы. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 1 (63), 61-64.
- Перцухов, А. А. (2018a). Характеристика результативных ударов в ворота в играх команд высокой квалификации. *Спортивные игры*, 2 (8), 54-60.
- Перцухов, А. А. (2018b). Характеристика результативных ударов в ворота в играх команды первой лиги первенства Украины «Гелиос» Харьков. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 1 (63), 65-69.
- Перцухов, А. А., & Коваль, С. С. (2016). Анализ количественных и качественных показателей передач мяча в играх команд высокой квалификации. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 1 (51), 57-60.
- Чирва, Б. Г. (2006). *Футбол. Базовые элементы тактики зонного прессинга*. Москва : ТВТ Дивизион.
- Шамардин, В. Н. (2011). Характеристика и особенности атакующих действий футбольных команд высокой квалификации. *Спортивний вісник. Придніпров'я*, 1, 133-136.
- Шамардін, В. М. (2012). Управління тренувальним процесом футбольної команди вищої кваліфікації в підготовчому періоді на основі аналізу контрольних ігор: їх рухового, функціонального та техніко-тактичного компонентів. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 3 (30), 65-68.

Стаття поступила до редакції: 06.12.2019 р.

Опублікована: 12.02.2020 р.

Аннотация. Перцухов А. А. *Интенсивность и эффективность применения прессинга команд высокого уровня. Цель* – установить показатели частоты и эффективности применения прессинга футболистами в играх команд высокой квалификации. **Материал и методы:** Исследование соревновательной деятельности осуществлялось на примере команд-участниц групповой стадии Лиги чемпионов УЕФА сезона 2019/2020. Были проанализированы игры команд группы «С» ФК «Манчестер Сити» (Манчестер Сити, Англия), ФК «Аталанта» (Бергамо, Италия), ФК «Шахтер» (Донецк, Украина), ФК «Динамо» (Загреб, Хорватия). Для решения поставленных задач в работе применялись следующие методы исследования: анализ научно-методической литературы, регистрация командных технико-тактических действий, методы математической статистики. **Результаты:** в статье представлены данные, характеризующие особенности выполнения оборонных технико-тактических действий (ТТД) футболистами в играх команд высокого уровня. Всего было зарегистрировано и проанализировано 1436 оборонительных действий в 12 играх четырех команд. К оборонительным действиям относились отбор мяча, перехват мяча, вынос мяча и блокирование удара в ворота. Кроме того нами были установлены количественные показатели передач мяча, выполняемые командами в играх Лиги чемпионов. После этого, для определения интенсивности и эффективности применения прессинга командами высокой квалификации в играх Лиги чемпионов УЕФА,

нами вычислялся коэффициент допущенных передач мяча на одно оборонительное действие (ДПОД). Чем меньше этот показатель, тем меньше ее соперник успевает сделать передач, прежде чем у него заберут мяч, тем лучше команда применяет прессинг. **Выводы:** Данные проведенного исследования свидетельствуют о различиях в показателях интенсивности и эффективности применения прессинга команд-участниц Лиги чемпионов УЕФА сезона 2019/2020 в группе «С». Эффективное применение прессинга способствует достижению положительного результата в играх, что отразилось на турнирном положении команд данной группы.

Ключевые слова: прессинг; ТТД; передачи; отбор; перехвата; вынос; блокировки.

Abstract. Pertsukhov A. Intensity and efficiency of using pressure the high level teams.

Purpose – is to define indicators of frequency and efficiency of using. **Material and methods:** the research of competitive activity was carried out on the example of team-participants of the group stage of the Champions League UEFA 2019/2020 season. The team games of group «С», FC «Manchester City» (Manchester City, England), FC «Atalanta» (Bergamo, Italy), FC «Shakhtar» (Donetsk, Ukraine), FC «Dynamo» (Zagreb, Croatia) were analysed. Such methods of research are used as the analysis of scientific-methodical literature, registration of team technical-tactical actions and methods of mathematical statistics. **Results:** the data characterizing the features of the performance of defensive technical-tactical actions (TTA) by football players in a team-level game are provided in the article. A total of 1436 defensive actions in 12 games of four teams were recorded and analysed. The defensive, tackling, interception and shots blocking were included on defensive actions. In addition, we have established the quantitative indicators of passes performed by teams of the Champions League. After that, for determine the intensity and efficiency of pressure by high qualification teams in games of the Champions League UEFA we have calculated Passes allowed per Defensive Action (PPDA) indicator. The less this indicator is, the less its competitor is able to make passes before his ball has actually tackled, and the better team uses pressure. **Conclusions:** the research data showed differences in the intensity and efficiency of using pressure from team-participants of the group stage of the Champions League UEFA 2019/2020 season of group «С». The effective using of pressure contributes to the achievement of a positive result in games, which affected the tournament position of the teams in this group.

Key words: pressure; TTA; passes; defensive; tackle; interception; shots blocked.

References

- Golomazov, S. V., & Chirva, B. G. (2006). *Futbol. Metodika trenirovki «tehnik realizacii standartnyh polozhenij»*. Moskva: TVT Divizion.
- Zhurid, S. M., & Dovbij, O. P. (2018). Tehniko-taktychna pidgotovlenist' komandy «Gelios» m. Harkiv u 26 pershosti Ukrai'ny z futbolu v pershij lizi. *Slobozhans'kyj naukovo-sportyvnyj visnyk*, 6 (68), 49-53.
- Kostjuevich, V.M. (2017). Takticheskie modeli sorevnovatel'noj dejatel'nosti v futbole. *Nauka v olimpijskom sporte*, 3, 40-50.
- Kostjuevich, V.M. (2019). *Modeli taktiki igry v futbole: monografija*. Vinnica: TOV «TVORI».
- Perevoznik, V. I., & Zhurid, S. N., & Marchenko, V. A. (2012). Issledovanie tehniko-takticheskikh dejstvij (edinoborstv, otborov, perehvatov) v chempionate Ukrainy po futbolu v pervoj lige 2011-2012 gg. *Slobozhans'kij naukovo-sportivnij visnik*, 2, 55-58.
- Perevoznik, V. I., & Paevskij, V. V. (2018). Osobennosti tehniko-takticheskikh dejstvij komandy «Metallist» v igrah Ligi Evropy. *Slobozhans'kij naukovo-sportivnij visnik*, 1 (63), 61-64.
- Percuhov, A. A. (2018a), Harakteristika rezul'tativnyh udarov v vorota v igrah komand vysokoj kvalifikacii. *Sportivnye igry*, 2 (8), 54-60.
- Percuhov, A. A. (2018b). Harakteristika rezul'tativnyh udarov v vorota v igrah komandy pervoj ligi pervenstva Ukrainy «Gelios» Har'kov. *Slobozhans'kij naukovo-sportivnij visnik*, 1 (63), 65-69.
- Percuhov, A. A., & Koval', S. S. (2016). Analiz kolichestvennyh i kachestvennyh pokazatelej peredach mjacha v igrah komand vysokoj kvalifikacii. *Slobozhans'kij naukovo-sportivnij visnik*, 1 (51), 57-60.

- Chirva, B. G. (2006). *Futbol. Bazovye jelementy taktiki zonnogo pressinga*. Moskva: TVT Divizion.
- Shamardin, V. N. (2011). Harakteristika i osobennosti atakujushhih dejstvij futbol'nyh komand vysokoj kvalifikacii. Sportivnij visnik. *Pridniprovs'ja*, 1, 133-136.
- Shamardin, V. M. (2012). Upravlinnja trenoval'nym procesom futbol'noi' komandy vyshhoi' kvalifikacii' v pidgotovchomu periodi na osnovi analizu kontrol'nyh igor: i'h ruhovogo, funkcional'nogo ta tehniko-taktychnogo komponentiv. *Slobozhans'kyj naukovo-sportyvnyj visnyk*, 3 (30), 65-68.

Відомості про авторів / Information about the Authors

Перцухов Андрій Анатолійович: *к.фіз.вих; Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська, 99, м. Харків, 61058, Україна.*

Перцухов Андрей Анатольевич: *к.физ.восп; Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская, 99, г. Харьков, 61058, Украина.*

Andrii Pertsukhov: *PhD (Physical Education and Sport); Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.*

orcid.org/0000-0003-1525-8488

E-mail: pertsukhov_82@ukr.net